

KUR'ÂN-I KERÎM'İN EN GÜZEL OKUYUCUSU

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-sâlâtu ve's-selâmu ala Resûlinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhtesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

أَحْسَنُ النَّاسِ قِرَاءَةَ الَّذِي إِذَا قرَأَ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى

اللَّهَ

Ahsenü'n-nâsi kırâeten ellezî izâ karæ raeyte ennehû yahşâllâhe.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Pek aziz ve muhterem kardeşlerim!

Mübarek cuma gecesinde Peygamberimiz *sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretlerinin pek mübarek hadîs-i şerîflerini okumak üzere toplanmış bulunuyoruz.

Hadîs-i şerîflerin izahına geçmeden önce evvelen ve hâsseten Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem* hazretlerinin rûh-ı saadeti için; sonra sâir enbiyâ-i mürselîn hazerâtının ruhları için; Hz. Âdem *aleyhisselam*'dan günümüze kadar güzeran eylemiş evliyâullahın, asfiyâullahın ruhları için; hâsseten sâdât-ı turûku'l-aliyyemizin cümlesinin ayrı ayrı ruhları için; eserin müellifi üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddîn Efendi hazretlerinin ruhu için; onun hocalarının, talebelerinin ruhları için; bu hadîs-i şerîflerin bize kadar gelmesinde, okunmasında, bizim bugün onları bilmemizde emeği geçmiş olan cümle ulemânın, râvîlerin, hadisçilerin ruhları için ve hâsseten uzaktan yakından Peygamber Efendimiz'e muhabbetinden, ilme şevkinden, hadîs-i şerîflere sevgisinden dolayı şu mübarek akşamda şu mübarek mescitte, Allah'a ibadet edilen yerde

bu hadîs-i şerîfleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin, cümlemizin âhirete irtihal eylemiş olan analarımız, babalarımız ve yakınlarımızın cümlesinin ruhları için bir Fâtîha, üç İhlâs-ı şerîf hediye edelim, ondan sonra hadîs-i şerîflerin izahına geçelim.

İlk hadîs-i şerîf:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in bu hadîs-i şerîfi Kur'ân-ı Kerîm'in okunuşu ile ilgili. Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

Ahsenü'n-nâsi kırâeten. "Okumak hususunda insanların en güzeli..." Neyi okumak hususunda, diye sorulursa burada açıkça zikredilmemiş ama Kur'ân-ı Kerîm'i okumak. "Kur'ân-ı Kerîm'i okuyanların en güzel okuyanı..." demek.

En güzel Kur'an okuyan şahıs kimdir?

Ellezî. "O kimsedir ki..." *İzâ karâe.* "Okuduğu zaman..." *Raeyte ennehû yahşâllâhe.* "Sen dinleyici olarak onu Allah'tan korkan bir kimse olarak görürsün."

Dinlediğin zaman, "Bu adam Allah'tan korkan, yüreği Allah korkusundan titreyen,

müttakî, haşyetullaha sahip, duygulu, hassas, salih, müslüman bir kimse.” diye bir kanaate varırsın. Kur’ân-ı Kerîm’i böyle okumak lazım; Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi bu!

Kur’ân-ı Kerîm Allahu Teâlâ hazretlerinin bize hitabı, bize gönderdiği kitabı. Kur’ân-ı Kerîm’in değerini ifade etmek için kelimeler kâfi gelmez. Allahu Teâlâ hazretlerinin yarattığı şu denizler mürekkep, ağaçlar kalem olsa, yaza yaza içindeki mânaları, inceliklerini, güzelliklerini ifade etmeye gücümüz yetmez. Bu, Allahu Teâlâ hazretlerinin sağlam ipidir.

Hablullâhu’l-metîn. “Allah’ın sağlam ipi”dir. Bu ipe kim sarılırsa pislikten, çamurdan, bataklıktan kurtulur. Allahu Teâlâ hazretlerinin insanlar arasındaki hücceti Kur’ân-ı Kerîm’dir. Allahu Teâlâ hazretleri bizi bu kitaptan imtihan edecek, bu kitapla mesul tutmuş. Biz bu kitaba ne kadar hürmet edersek o kadar izzet buluruz.

Hz. Osman Gazi ne yapmış?

Rivayet ediliyor ki sormuş;

“Şu duvarda asılı olan şey ne?” Demişler ki;

“O, Allahu Teâlâ hazretlerinin kitabı.”

Şeyh Edebâli'nin yanına ziyarete gidiyor. Görgüsü, bilgisi az bir aşiret beyiymiş demek ki, ne olduğunu bilmiyor, “Bu duvardaki ne?” demiş.

“Bu, Allahu Teâlâ hazretlerinin kitabı.” demişler.

Sabahleyin gelmişler, bakmışlar ki misafire yadıkları yatak, yorgan bozulmamış; içinde yatılmamış.

“Ne oldu, niye uyumadınız?”

Demiş ki;

“Allahu Teâlâ hazretlerinin kitabının karşısında ben nasıl ayak uzatır da yatarım.”

Ama o edebe Allah ne bahşediyor?

Geceleyin rüyasında görmüş. Koynuna bir ay giriyor, göbeğinden bir ağaç çıkıyor. Rüya bu ya; dalı, budağı şarkı, garbı tutuyor. Soruyor;

“Böyle bir rüya gördüm, bunun mânası ne?”

“Sen bir mübarek kimsenin mübarek kızı ile evleneceksin. Senin neslinden bütün ciha-

nı tutan bir sülale peydah olacak.” diye tevil ediyorlar. Hakikaten de Şeyh Edebâli kızını veriyor. Bir aşiret beyi iken koca bir imparatorluğun kurucusu oluyor.

Oğlu Orhan’a vasiyetleri çok önemli! Bir tarih kitabında okudum da çok hoşuma gitti. Yazdım, çizdim, ondan sonra kitaplar ve gazetelerde de neşredildi. Oğlu Orhan Gazi’ye diyor ki;

“Evladım! Benden ibret al.”

Dikkat ederseniz lakabı “gazi”; Osmân-ı Gazi, Orhân-ı Gazi, Murâd-ı Hüdâvendigar, Murad Gazi...

Ne demek?

Allah yolunda cihat etmek, gaza etmek için gelmiş kimse, demek.

Buraya neden gelmiş?

Havası, suyu güzel diye değil; canını vermeye gelmiş. Canını feda etmeye gelmiş. Cömertliğin çeşitleri var; kimisi malını verir, kimisi de canını veriyor.

Verebiliyor musun Allah yolunda?

Bak, canını vermeye gelmiş.

Allah?

Allah cömertlerin en cömertidir. Bir kul o kadar acziyle, kusuruyla canını Allah'a vermeye kalkarsa Allah onu mükâfatsız bırakır mı; O da ona imparatorluk kurma şerefini vermiş.

Osmân-ı Gazi;

“Benden ibret al evladım; ben buraya bir zayıf karınca gibi geldim. Allah'ın yolundan ayrılma. Sakın haram yeme. Etrafına toplanan insanlara zulmetme, mallarını yağmalama, onların kafasını kesip de mallarına el koyma. Ulemâyâ hürmet et. Allah'tan korkmayı istihdam etme, hizmetinde Allah'tan korkmayan insanı tutma. Çünkü eğer o adamın vefası olsaydı kendisini yaratan Allah'a vefa gösterirdi. Kendisini yaratan Allah'a vefa göstermeyen, O'na kulluk vazifesinde vefakârlığını gösteremeyen ve O'na hıyanet eden insan sana sadakat gösterir mi? Sana da hıyanet eder. Sakın Allah'tan korkmayı hizmetine alma.” diyor.

Bak, Kur'ân-ı Kerîm'e hürmetinden ne mertebelere ermiş.

Geçen haftalar bizi çağırdılar, kalktık uzak bir diyara gittik; Libya'ya... Kur'ân-ı Kerîm yarışması için... Adamlar Kur'ân-ı Kerîm'i el üstünde tutuyorlar, "Kur'ân-ı Kerîm bizim her şeyimiz." diyorlar. Devletin başkanı orada Kur'ân-ı Kerîm için yapılan müsabakada mükâfatı dağıtmaya geldi. "Kur'ân-ı Kerîm bizim her şeyimiz." diyorlar ve ezberlemek için kesenin ağzını açmışlar, herkesi teşvik ediyorlar. Ezberleyene büyük mükâfat var; ezberleyenlerden birinciye 1,5 milyon lira mükâfat verdiler. Bir hafız ezberlemiş, birinci oldu diye 1,5 milyon liradan fazla mükâfat verdiler.

Bizim gençlerden 12-14 yaşında bir çocuk da gitti. O da güzel okudu ama bir iki tanesinde takıldı. Ezberden, "Bu âyet hangi surede?" filan diye soruyorlar. O da 450 bin lira aldı. Bizi de el üstünde tuttular; en lüks otellerde ikram, itibar, itina ettiler. Hani "elini sıcak sudan soğuk suya değdirmemek" derler ya öyle, pervane gibi hizmet ettiler. "Siz, Kur'an ehliniz, alimsiniz." diye [saygı duyuyorlar.]

Bunlardan çıkan ders nedir?

Biz de Kur'ân-ı Kerîm'e öyle sımsıkı sarılalım. Kur'ân-ı Kerîm oyuncak değil, lalettayin bir kitap değil. Okurken de ona göre okuyalım. Ashâb-ı kirâm, Peygamber Efendimiz'e gelmişler, diyorlar ki;

“Yâ Resûlallah! Biz Kur'ân-ı Kerîm'i senden dinlediğimiz zaman başka türlü oluyoruz. Sen okuduğun zaman kendimiz okuduğumuz zaman duymadığımız şeyleri hissediyoruz.”

Tabii Resûlullah okuyor!

Kur'ân-ı Kerîm'in en güzel okuyucusu kim?

En güzel okuyucusu yine Allahu Teâlâ hazretleri olacak. Allahu Teâlâ hazretleri kamerin bedir hali gibi, mehtap gecesinde olduğu gibi cennet ehline cennette görünecek ve Kur'ân-ı Kerîm'i kendisi kıraat edecekmiş. O zaman artık insanlar zevkten şevkten eriyceklermiş; nasıl olacaksa, Allah cümlemize onu duyursun. Kendisinden kelamını duymayı nasip etsin.

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ

*Selâmun kavlen min rabbi'r-rahîm.*¹

O selametlere bizleri erdirsin.

a. Kur'an-ı Kerim'i Nasıl Okuyacağız

Nasıl okuyacağız Kur'ân-ı Kerîm'i?

Resûlullah'ın okuduğu gibi okuyacağız. Resûlullah cennetle ilgili âyetler gelince onu temenni ederdi; cehennemle, azapla ilgili âyetler gelince ondan Allah'a sığınırdı. Âyet-i kerîmeleri yalnız gözüyle takip etmez, duygusuyla, kalbiyle takip ederdi. Kur'ân-ı Kerîm'i elimize aldığımız zaman, açtığımız zaman, okurken titreyeceğiz ve mânasından uzak kalmayacağız.

“Kur'ân-ı Kerîm'i biliyorum.”

Neyini biliyorsun? Mânasını biliyor musun? Okudun mu? Okuduktan sonra tatbik ettin mi? Kaç tane âyetini biliyorsun?

Bize küçükken anlatırlardı; “Kıyamet gününde Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri cildinin kapakları arasından vız diye uçup gidecek. Kıyamet alameti olarak kapakların arasından Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri arının vızıldayıp gittiği gibi uçup gidecek.” derlerdi.

¹ 36/Yâsîn, 57.

Nasıl uçup gidecek? Hakikaten öyle mi gidecek?

Belki de ha var ha yok! Kimse onun içindeki ahkâm ile hükmetmeyince, onun mânasını takip etmeyince, onun mânasına kendi hayatını uydurmadıktan sonra uçmuş gitmiş gibi oluyor.

Okuduğun zaman senin okuyuşun karşı tarafın tüylerini diken diken edecek, gözyaşı döktürecek. Sen de ağlayabilirsen Kur'ân-ı Kerîm'i dinlerken veya okurken ağla. Ağlamazsan ağlıyormuş gibi ol. İnsanların en güzeli Peygamber Efendimiz öyle diyor.

Demek ki hafızlığa çalışan talebelerimiz, kardeşlerimiz de Kur'an'ı okurken öyle bir usul bulacaklar ki Allah'tan korkarak okuyacaklar ve korktukları kıraatlerinden belli olacak.

“Bağır bağırabildiğin kadar! Yap yapabildiğin nameyi! Gazel mi Kur'ân-ı Kerîm mi belli olmasın!”

Olmaz! Ciddi okuyacaksın. “Allahu Teâlâ hazretleri her yerde hâzır ve nâzır, benim O'nun kitabını nasıl okuduğumu O dinliyor.”

diye hürmet ile, tüyleri diken diken olarak okuyacak. Haşyetullahı tavsiye ediyor. Bu; haşyetullahla, Allah'tan korkarak okuyun demek.

Allah bize akıl, uyanıklık ihsan eylesin. Bizim aklımız zaman zaman gelir gider; bir gelir bir gider, bir gelir bir gider... Halbuki büyüklerimiz diyorlar ki; "Hûş der dem olsun." Her nefeste insanın şuuru, aklı başında olması gerek, diye tavsiye etmişler. Allah yardım ederse olur.

Diğer hadîs-i şerîf:

أَحْسَنُ النَّاسِ قِرَاءَةً مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ يَتَحَزَنُ بِهِ

Ahsenü'n-nâsi kırâeten men karâe'l-Kur'âne yetehazzenü bihî. "İnsanların Kur'ân-ı Kerîm'i okuyuş cihetinden en güzel olanı Kur'ân-ı Kerîm'i okuduğu zaman sesini yumuşaklaştırıp, hüzünlü bir halde okuyandır."

Duygusuz, kaba saba bir tarzda değil de, duygulu... Hani "ah" demekten demeye bile kaç çeşit vardır. "Ah!" demek vardır, "Aah!" dersin, "Ahhh!" dersin. "Bir ah çektim derinden, yer oynadı yerinden." diye tekerlemele-

ri vardır. Bir kelimenin bile 8, 9, 10, 15 türlü söylenişi olur. Kur'ân-ı Kerîm'i de söylerken o hüzün, o hassaslık, duygululuk insanın sesinden belli olacak. Harfleri güzelce çıkartacak, yutmayacak. Harflerin bir kısmı belli, bir kısmı belli değil... Bir kısmı yüksek sesle, bir kısmı zayıf... Sonra mümkün olduğu kadar nefesine, okuyuşundaki ölçüye dikkat edecek ve aceleye, gürültüye getirmeyecek. Ciddiyetle okuyacak ve güzel yapmaya çalışacak.

Bir başka hadîs-i şerîfi hatırlatayım, Peygamber *aleyhissalâtu ve's-selam* Efendimiz buyurmuş ki:

Zeyyinü'l-Kur'âne bi-asvâtiküm. "Sesle-
rinizle kıraatinizi süsleyiniz."

"Kur'an'ı sesiniz ile süsleyiniz." diye tercüme ediyorlar, yanlış! Kur'ân-ı Kerîm'in süslenmeye ihtiyacı yok ki.

Güzel yüzün süse ihtiyacı var mı? Allah kudretten yanaklarını kıpkırmızı yapmışsa, bir insan niye allık sürsün?

Kur'ân-ı Kerîm'in süse ihtiyacı yok! Kıraatinizi süsleyin sesinizle. *Kur'ân*, kıraat mânasında. *Zeyyinü'l-Kur'âne bi-asvâtiküm.*

“Kıraatinizi güzel sesinizle süsleyiniz.” Mükün olduğu kadar güzel okuyunuz; çok bağırmadan, cırlak ses çıkartmadan, hafif, tatlı, güzel bir eda ile okuyunuz.

Birisi teybe almış, bilmem hangi kasabada bir müezzin sabah vaktinde minareye çıkmış. Bir ezan okuyor; dağlar taşlar çınlıyor. Teypten dinleniyor. Bir yanık okuyor ki müezzin susuyor, bülbül şakımaya başlıyor. Müezzinin sesini dinliyor hayvanken kuş. *Allahu ekber* mi, *Eşhedü en lâ ilâhe illallah* mı diyecekse müezzin sesini bitiriyor, bülbül başlıyor şakımaya... Güzelin de, güzelliğin de tabii insana tesiri olur. Bir testere gıcirtısı gibi söylemek, okumak var. Bir de güzel ses, âdâb ve makam ile harflerine dikkat ederek okumak var. Ondan insanın duygusu başka türlü olur.

Beyazıt Camii’nde Abdurrahman Hoca! Kulakları çınlasın; bir başlar, bir okur... Bir keresinde benim önümde kıvırcık saçlı, yüzü de simsiyah bir Arap oturuyordu. Herhalde bir başka yerden turist olarak gelmiş. Abdurrahman Hoca mihrapta Kur’ân-ı Kerîm okuyor.

Önümdeki Arap ağlamaktan, gözyaşlarından yerleri ıslattı.

Nasıl ağlıyor?

İşte o hoca ağlatacak gibi okuyor. Ötekisi de ağlayacak bir gönle sahip, katı kalpli değil ki o da ağlayarak dinliyor. Canım şöyle sarılıp yanaklarından öpmek istedi, içimde öyle bir muhabbet hâsıl oldu.

Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'in kadr ü kıymetini bilip ona gereken saygıyı göstermeyi cümlemize nasip etsin. Ona, onun içindeki mânaya vukufu nasip etsin. Ezberlemek ve mânasını anlamak, kavramak nasip etsin. Kavradığımız mânayı yaşamak, hayatımıza tatbik etmek nasip etsin.

Kur'ân-ı Kerîm ölüye okunmak için inmedi ki diriye indi. Ölüye okunmak için inmedi, bize indi. Biz okuyacağız, biz hayatımızda tatbik edeceğiz.

Diğer hadîs-i şerîf karşılaştığı hadiseleri iyiye yormak, kötüye yormak diye bir yormak meselesi var ya, o yorumla ilgili... Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyurmuş ki:

أَحْسَنُ الطَّيْرَةِ الْفَالُ، وَلَا تَرُدُّ مُسْلِمًا. فَإِذَا رَأَى
أَحَدَكُمْ مِنَ الطَّيْرَةِ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْتِي
بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ، وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ،
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ

Ahsenu't-tıyereti'l-fâlu ve lâ teruddu müslimen. Fe-izâ raa ehadüküm mine't-tıyereti mâ yekrahu fe'l-yekul: Allahümme lâ ye'tî bi'l-hasenâti illâ ente ve lâ yedfeu's-seyyiâti illâ ente ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike.

Hani insan birisiyle karşılaşır, bir hadiseyi, bir olayı görür; onun karşısında bir yorum yapar. O yormanın en güzeli tefe'üldür, hayra yormaktır. Hudeybiye musalahası olduğu zaman Kureyş tarafından Sehl isminde birisi murahhas seçildi, gönderildi. *Sehl* kolaylaştırmak demek. Peygamber Efendimiz dedi ki;

“İşlerimiz kolaylaşacak inşaallah.”

Adamın adını hayra yordu, hayra yorarak söyledi.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfiyle, “Böyle bir şeyde yorum yapılacaksa bunun

en güzeli hayra yormaktır.” demiş oluyor. Siz de, “Gök gürledi, baykuş öttü, kedi geçti, tavşan uçtu, şöyle yaptı, böyle yaptı.” diye her hadise üzerinden yoracaksanız hayra yorun. Aslında hiçbir şeyin doğrudan doğruya insana bir zararının dokunması, bir şey yapması mümkün değildir. Nitekim buyuruyor:

Ve lâ yerüddü müslimen. “Müslümana bir zarar getiremez.” O senin yorduğun şey aslında bir şey yapamaz ama yorarsan hiç olmazsa hayra yor.”

“Sizden bir kimse böyle bir uğursuzluk, kötüye yorulacak hadise ile karşılaştı mı...”

“Baykuş öttü, geceleyin şu oldu, bu kaldı.” vs. bir sürü inanç var ya... Peygamber Efendimiz, “Biraz içinde böyle bir şey hissetti mi o zaman şu duayı okusun...” diyor;

Allahümme lâ ye'tî bi'l-hasenâti illâ ente ve lâ yedfeu's-seyyiâti illâ ente ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike.

Üç cümle;

1. *Allahümme lâ ye'tî bi'l-hasenâti illâ ente.*

2. *Ve lâ yedfeu's-seyyiâti illâ ente.*

3. *Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike.*

Mânası ne?

Allahümme. “Ey benim Allahım, Rab-bim!” *Lâ ye’tî bi’l-hasenâti illâ ente.* “İyilikleri senden başkası getirmez.” Burada *b* harfiyle *ye’tî* fiili tadiye oluyor, “Gelmez iyilikler” ile *illâ ente* gibi bilmeyen tercüme eder ama burada *b* harfi *bâ-ı tadiyedir.* Mânası; “İyilikleri getiren sensin yâ Rabbi! İnsanların başına iyilikleri getiren senden başkası değil, sadece sensin!”

Ve lâ yedfeu’s-seyyiâti illâ ente. “İnsanların başından kötülükleri def edecek de sadece sensin.” Başkası def edemez. İyiliği getiren de, kötülüğü başından def eden de sensin.

Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike. “Senden başka güç kuvvet kimsede yok yâ Rabbi!” Gücün, kuvvetin sahibi sensin. Her şeyi yaptıran, ettiren, olduran, *müsebbibü’l-esbâb, fa’âmun limâ yürîd* sensin. Sebeplere sen sahipsin, sebepleri sen oradan oraya sevk edersin, dilediğini yaparsın.

وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ

*Vallâhu yahkümü ve lâ muakkıbe li-hükmihi.*² “Dilediğine hükmedersin, kimse de hükmüne karşı çıkamaz.”

Dua, “Kimsede itiraz gücü yoktur, her şey senin elindedir.” mânasına geliyor. Bir şeye üzüldüğünüz veya ters bir şeyle karşılaştığınız zaman böyle deyin. Allah’tan gayriden bir zarar ve bir fayda gelmeyeceğini ikrar edin, düşünün. Bu kelimeler bize onu telkin ediyor.

Bu mânayı zihnimizde, hatırdada tutmaya yardımcı olur diye size bir de hikâye anlatayım:

Hindistan taraflarında bir hükümdar varmış. Eski çağlarda oralarda şehir şehir, bölge bölge, küçük küçük hükümdarlıklar olabiliyordu. Hükümdar sabahleyin adamlarına demiş ki;

“Hazırlayın takımları, malzemeyi, atları, okları; ava gidelim.”

² 13/Ra’d, 41.

Hazırlamışlar, ata binmiş. Avanesi, adamları da ata binmişler, saraydan çıkmışlar. Bir sokaktan geçerken fakir, üstü başı hırpani bir kimse sokağın bir tarafından öbür tarafına, atlılar geliyor diye süratlice önlerinden geçmiş. Hani biz otomobil geldiği zaman hızlı koşarız ya öyle bir taraftan o tarafa geçmiş. Hükümdar bu hadîs-i şerîfteki gibi bunu şerre yormuş;

“Vay! Hırpani kılıklı, saçı sakalı birbirine karışmış bu adam benim önümden geçti. İşlerim ters gidecek, uğursuz... Bu şom adam, uğursuz adam benim önümden geçti. Yakalayın şu herifi!” demiş.

Yakalamışlar. İhtiyar adam tir tir titriyor.

“Atın zindana!”

Zindana atmışlar. Demiş ki hükümdar;

“Eğer akşama kadar avda işim ters giderse akşama kendini yok bil. Mahvoldun. Uğursuzluk senden geldiği için seni mahvedeceğim.”

Gitmiş... Allah'ın hikmeti, av çok bereketli olmuş. Çeşit çeşit kuşlar, ceylanlar, tav-

şanlar, artık neler vurduysa vurmuş, memnun dönmüş. Akşam dönünce demişler;

“Efendim! Hani sabahleyin birisi önünüzden geçti; fakir fukara, çullu, hırpani bir kimseydi, saç sakalı birbirine karışmıştı. Siz de kızmıştınız. O zindanda hala.”

“Çağırın şunu.” demiş. Çıkartmışlar, çağırmışlar, demiş;

“Hadi kelleni kurtardın benden. Avımız iyi gitti yoksa kelleni kestirecektim, görecektin gününü. Hadi git.”

Adamcağız sevinmiş tabii, birkaç adım gitmiş, dönmüş;

“Efendim! Müsaade ederseniz size bir şey sorabilir miyim?” demiş.

Adamın keyfi yerinde ya artık, günü iyi gitti, keyfi yerinde; “Sor bakalım.” demiş.

“Efendim! Sabahleyin ben evimden çıktım, siz de sarayınızdan çıktınız. Yolda bana rastladınız. Ben farkında olmadan, başıma geleceğin ne olacağını bilmeden yolun bir tarafından öbür tarafına kazara geçiverdim. Siz de beni yakaladınız. ‘Eğer uğursuzsan, av kötü giderse ben sana yapacağımı bilirim.’

dediniz ve beni hapse attınız. Sonra gittiniz, avlandınız. Ben akşama kadar neler çektim biliyor musunuz? Siz avlandınız, keyif yaptınız ama ben akşama kadar, ‘Acaba akşam ölecek miyim? Boğazıma ip mi geçirecekler? Kafamı şöyle mi kesecekler, böyle mi kesecekler?’ diye neler çaktığımı biliyor musunuz? Siz sabahleyin bana rastladınız bütün gün av iyi gitti. Ben de size rastladım, akşama kadar zindanda ölüm korkusundan ecel teri döktüm. Şimdi bir sorum var, lütfen cevap verin; uğursuz siz misiniz, ben miyim?” demiş, yürümüş gitmiş.

Padişah da bir şey diyememiş ona.

Uğur, uğursuzluk izafî bir şey, bu hadîs-i şerîfteki gibi. Allah’tan gayri güç, kuvvet sahibi yok ki o uğurlu, bu uğursuz olsun. “Tavşan geçti de şöyle oldu, baykuş geçti de böyle oldu...” Bunların hiç [önemi] yok. Allah’a bağlanmayı ve her şeyin Allah’tan olduğunu bileceğiz. Allah yalnız *müsebbibü’l-esbab*’tır.

Hak kulundan intikamın yine kul ile alır,

Bilmeyen ilm-i ledünnü, anı kul yaptı sanır.

*Cümle işler Halik'ındır, kul eliyle işle-
nir,*

*Hakkın emri olmaz ise sanma bir çöp
depremir.*

Şair böyle demiş. Her şey Allah'ın emrin-
dedir. Mesela birisi geliyor sana;

“Al, sana şu kadar para vereceğim.” di-
yor.

Neden?

Allah ona rüyada göstermiştir. Adamın
birisi, fakir ama salih bir insana gelmiş, bir
kese altın koymuş önüne;

“Al bunu!” demiş.

“Bu ne?”

“Efendim! Rüyada gördüm, ondan getir-
dim.” demiş.

Bak işte, Allah ona getirttiriyor. Tabii
getiren kimseye de, sebebe de teşekkür et-
mek, minnettar olmak lazım ama *mun'im-i
hakikî*'yi, hakikatte onu kimin gönderdiğini
bilmek gerekiyor.

Hiçbir şeyin ne uğuru, ne uğursuzluğu
vardır; her şey Allah'tandır. Allah'a kul olmak

lazım, bu hadîs-i şerîften çıkan şey o. Allah'a kul olmaya bakmak ve her şeyin O'ndan olduğunu iyice bilmek lazım!

Bir daha içinizden duayı düşünün.

dua;

Allahümme lâ ye'tî bi'l-hasenâti illâ ente ve lâ yedfeu's-seyyiâti illâ ente ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike.

Geçelim öbür hadîs-i şerîfe:

أَحْسَنُ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا،
وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ. مَنْ مَاتَ وَتَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ، وَمَنْ
تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ

Ahsenü'l-hedyi hedyü Muhammedin sal-lallahu aleyhi ve sellem ve şerru'l-umûri muhdesâtühâ ve külle bid'atin dalâletün ve men mâte ve tereke mâlen fe li-ehlihî ve men tereke deynen ev dayâan fe-ileyye ve aleyye.

Sadaka Resûlullah ve nataka habîbullah.

b. En Güzel Tutulacak Yol Peygamberimizin (sav) Yoludur

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki, kendi ağzından, kendisinin ifadesi bu;

Ahsenü'l-hedyi. "Tutulacak, girilecek yolların, takip edilecek hatt-ı harekâtın en güzeli..." *Hedyü Muhammedin.* "Hz. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoludur." Yol O'nun yoludur, başka yoların hepsi eğridir, bğürdür, yanlıştır, çukurdur, çamurdur, bataktır; çıkmaz! Allah'a götüren yol Resûlullah'ın yoludur. Kim Resûlullah'ın peşine, sünnet-i seniyyesine sarılır, izini takip ederse cennete girer. Kim Resûlullah'a muhalefet eder ve Resûlullah'ın çizdiği, gösterdiği istikametten saparsa bunun da başına gelecekle- rin sonu olmaz. Yol Resûlullah'ın yoludur.

Ve şerru'l-umûri muhdesâtüha, "İşlerin en kötüsü sonradan ortaya çıkartılanlardır."

أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي
وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا

*el-Yevme ekmeltü leküm dîneküm ve etmemtû aleyküm ni'metî ve radîtü lekümü'l-İslâme dînâ.*³

“Şahit ol yâ Rabbi!” diyor...

el-Yevme ekmeltü leküm dîneküm. “Bugün ben size dininizi ikmal eyledim, tamama erdirdim.” *Ve etmemtû aleyküm ni'metî.* “Size olan nimetimi tamamladım.” *Ve radîtü lekümü'l-İslâme dînâ.* “Din olarak size Müslümanlığı seçtim. Müslümanlıktan hoşnut ve razıyım, başka dinden hoşnut ve razı değilim.”

Bu âyet-i kerîme indiğine göre eksiklik kalmış mı?

Ekmeltü, “Tamamladım, itmam ettim, kemale erdirdim.” diyor. Veda haccında bu âyet inince herkes sevinmiş, Ebû Bekr-i Sıddîk kenarda mahzun mahzun gözyaşı dökmüş. Demişler;

“Niye?”

Tamamlanınca tabii firak olacak.

İş bitince, vazife bitince ne olacak?

³ 5/Mâide, 3.

O zaman Resûlullah'ın vazifesi bitince aradan ayrılmak görülüyor. Tabii o arif, o sezdi. Ebû Bekr-i Sıddîk gözyaşı dökmüş. Eksik olunca daha yaşayacak, tamamlayacak ama tamam olunca vazife bitti. O zaman Mevlâ'sı ona, "Gel." diyecek. *İrcî ilâ rabbiki râdiyeten merdiyyeh.* "Ben senden razı, sen benden razı; gel." diyecek.

Kim Allahu Teâlâ hazretlerine kavuşmayı beğenmez? Allahu Teâlâ hazretlerini, kemâlini, güzelliğini bilen, marifetine, muhabbetine eren insan burada bir damla, bir an daha durmak ister mi? Gözü görür mü bu dünyayı? "Ayağın yer mi basar, zülfüne berdar olanın." dediği gibi...

Yolların en iyisi Resûlullah'ın yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan ortaya çıkan uydurma işlerdir.

Ve küllü bid'atin dalâletün. "Her bidat dalalettir, sapıklıktır."

Bidat diyoruz ya; bidatten eskiden büyüklerimiz, ashâb-ı kirâm o kadar korkmuşlar ki... Peygamber Efendimiz bidatten öyle korkmuş. *Küllü bid'atin dalâletün,* "Her bidat dalalettir." demiş. Hatta o kadar korkmuşlar

ki korkularının derecesini anlayın, Ebû Bekr-i Sıddîk'a geliyorlar, diyorlar ki;

“Ey Ebû Bekir! Gel, şu Kur’ân-ı Kerîm’i yazalım. Yazalım da kaybolmasın. Bak, hafızlar Yemâme harbinde şehit oldular, Bir-i Mâune’de pusuya düşürüldüler, şehit edildiler. Azalıyor, aramızdan gidiyor; yazalım şunları.”

Altı ay, “Acaba bidat olur mu?” diye düşünmüş. Kur’ân-ı Kerîm’in yazılmasında bile o kadar düşünmüş. Siz buradan kıyas edin. Peygamber Efendimiz’in yoluna sımsıkı sarılmışlar, yeni bir şey çıkartmamaya ne kadar gayret etmişler.

Ebû Bekr-i Sıddîk halife olunca diyorlar ki;

“Gel! Şu ordunun komutanını değiştirelim. Bu genç adamı indir, yerine yaşlı ve müteber bir sahabeyi geçir.”

Diyor ki;

“Resûlullah’ın tayin ettiğini ben nasıl aşağıya indiririm? Nasıl teklif edersiniz bunu!” diyor. Bağlılığa bak!

İbn Ömer *radıyallahu anh* bir gün bir yerde devesinden inmiş.

“Niye indin durup dururken?”

Deveye inmek binmek kolay bir şey değil, deve yüksek bir hayvan.

“Resûlullah buradayken inmişti. Sebebini bilmem ama buradayken inmişti. Onun için iniyorum.” diyor.

Bağlılık böyle olur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’e öyle bağlanmışlar. Kıl kadar ayrılmamaya, yolundan dışarı çıkmamaya çalışmışlar. Bidatlerden kaçınmışlar.

Küllü bid’atin dalâletün. “Her bidat dalâlettir.” diyor.

Ondan sonra konuyu başka bir noktaya çekmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in ne kadar merhametli olduğunu görün.

Ve men mâte ve tereke mâlen. “Müslümanlar! Sizden kim ölür ve geriye mal bırakırsa...” *Fe li-ehlihî.* “Mal, geriye kalan varislerindir.” Hanımının, çocuklarının, akrabasının. Normal! “Bunda bir şey yok, ne ola-

cak.” diyeceksiniz, arkasına bakın. *Ve men tereke deynen ev dayâan.* “Kim geriye borç bırakırsa veyahut da evlâd u ıyâl bırakırsa...” *Daya’.* “Sahipsiz evlat, ıyal, başsız kalmış aile.” diye burada belirtilmiş. *Bi’l-fethi ıyâlen ve etfâlen* diye açıklamış. “Geriye çoluk çocuk ve borç kaldı mı...” *Fe-iley ve aleyye.* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz; “Onlar bana gelsin, onların bakımı benim boynumdur.” diyor.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, ümmetine öyle merhametli idi. Malı oldu mu çoluk çocuğunun hepsine olsun ama borcu oldu mu, geriye borcu kaldı mı, “Bana gelsin, ona bakmak benim vazifem.” diyor. Onun için âyet-i kerîmede methedilmiş:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَّحِيمٌ

*Lekad câeküm resûlün min enfüsiküm azîzün aleyhi mâ anittüm harîsun aleyküm bi’l-mü’minîne raûfun rahîmün.*⁴

⁴ 9/Tevbe, 128.

Lekad câeküm resûlün min enfûsiküm.
“Allah sizin içinizden size bir elçi gönderdi.”
Size bir elçi geldi. *Azîzün aleyhi mâ anittüm.*
“Sizi üzen şeyler ona çok ağır gelir.” Sizin
üzülmenizi, sıkıntıya düşmenizi, meşakkat
görmenizi, âhirette azaba uğramanızı, sapıt-
manızı, dalalete ve Allah’ın gazabına, ikâbına
düşmenizi istemez. *Harîsun aleyküm.* “Size
haristir.” Bir tavuğun civcivlerine himaye
duygusu taşıması gibi size karşı haristir.

Miraç gecesi bile ne demiş?

“Ne istersin?” diye Mevlâ-yı Müteal haz-
retleri [sorunca], “Ümmetimi dilerim.” diye
ümmetini dilemiş. Ümmetine şefkati çok!
Harîsun aleyküm bi’l-mü’minîne raûfun
rahîmün. “Müslümanlara fevkalâde merha-
metli, fevkalâde şefkatlidir.” diye âyet-i
kerîmede methodiliyor. Allahu Teâlâ hazret-
leri *raûf* ve *rahîm* esmâsını ona bahşetmiş. O
isimleri, o vasıfları Esmâü’l-hüsnâ’dan iki
tanisini orada kendisi Resûlullah Efendimiz
için kullanıyor; *Raûfun rahîm!*

İşte bak! “Ölürse, geride borç veya çoluk
çocuk kalırsa onlar bana düşer.”

Ulemâ demişler ki;

“Acaba bu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’e mahsus, onun hasâisinden bir hassa mıdır?”

Bir kısmı, “Evet, ona mahsustur.” diyor, bir kısmı da diyor ki, “Hayır! Müslümanların emiri, her zaman bir kimse ölürse ve arkasında borcunu ödeyecek, çoluk çocuğuna bakacak kimse kalmazsa onları himaye etmek ile mükelleftir. Onun boynuna bir vecibedir. Çünkü Resûlullah bir devlet reisi sıfatıyla böyle yapmıştır.”

“Fıkhen bu böyledir.” diye de ifade edenler var.

Diğer hadîs-i şerîf:

أَحْسِنُوا يَا أَيُّهَا النَّاسُ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ الظَّنَّ، فَإِنَّ
الرَّبَّ عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِهِ بِهِ

Ahsinû yâ eyyühe'n-nâsü bi-rabbi'l-âlemîne'z-zanne fe-inne'r-rabbe inde zanni abdihi bihi.

Sadaka Resûlullah.

Bu hadîs-i şerîf Allahu Teâlâ hazretlerine karşı nasıl bir duygu beslememizi bize bildi-

ren bir hadîs-i şerîftir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

Yâ eyyühe'n-nâs. "Ey insanlar!" *Ahsinû ez-zanne.* "Hüsnü zan besleyin, kanaatiniz güzel olsun." Güzel kanaat ve iyi niyet besleyin!

Kime?

Bi-rabbi'l-âlemîne. "Âlemlerin rabbi olan Allahu Teâlâ hazretlerine karşı hüsnü zan besleyin."

Ne demek? Nasıl hüsnü zan beslenecek? Allahu Teâlâ hazretlerine hüsnü zan beslemenin mânası ne?

Allahu Teâlâ hazretlerinin azabından korkmaktan ziyade rahmetine fazlaca güvenin. *Havf u recâ!* İkisi de lazım ama çok emniyette olursa insan gaflete düşer de günahlara uğrayabilir. Allah'tan, azabından korkmamak mümkün değil, korkacak ama, "İnşallah Allah'ın lütf u keremiyle cennete gireriz." diye iyi tarafa biraz daha meyilli olmak mânasına gelebilir, diyorlar. Bir izah bu.

Havf u recâ, korku ile ümit arasında ümit-*recâ-* tarafının biraz daha baskın çıkması.

“İnşaallah Allah lütfeder, kerem eder.” diye düşünmek mânasına gelir diyorlar, bir.

c. Allah'ı İyi Tanımalıyız

İkinci bir izah tarzı daha var:

Allahu Teâlâ hazretlerini iyi tanıyın. O merhamet, lütuf, kahır sahibidir. Cennet, cehennem, hesap sahibidir. *Mâliki yevmi'd-dîn*. İnsanları inceden inceye hesaba çekecek. Küçük bir şeyden ceza görmesi, çeşitli belalara uğraması mümkün... “Dünyayı ve âhireti; âhiretin ahvalini, tehlikelerini, korkularını düşünün de ona göre ayağınızı denk alın.” demek diye olduğuna dair izahatta bulunanlar da var. “Allah'a olan imanınızı ve O'nun ne gibi muameleler yapabileceğine dair bilginizi takviye edin.” demek bu. Cahil gafil kalmayın.

Kimisi, “Allah gafûru'r-rahîmdir.” diyor; içki içiyor, kumar oynuyor, zina ediyor, namaz kılmıyor, oruç tutmuyor, sayıyor sövüyor, çalıyor çırpıyor.

“Neden böyle yapıyorsun?”

“Allah gafûru'r-rahîmdir.”

Allah gafûru'r-rahîmdir ama sana değil o. O, gafûru'r-rahîmliği yolunda giden ihlaslı, edepli, terbiyeli, iyi niyetli kullara... Sen bu âlemi yıktın, kastın kavurdun. Fesadın kevnî, bütün etrafı tuttu. Sen ne ümit ediyorsun? Öyle şey yok!

“İnsanların aptalı nefsinin peşinde gidip de Allah'tan ümit edendir.” diye hadîs-i şerîf var. Nefsine tâbi olmayıp Allah'ın yolunda yürümeye çalışıp da düşe kalka gidene sözü-müz yok ama hem günah işleyip hem ümit besleyene... O alay gibi olur. Allah'ın azabını, ikâbını da, her şeyini iyi bilin de ona göre [davranın].

Fe inne'r-rabbe inde zanni abdihi bihi.
“Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri kulunun kendisine olan bilgisine, davranışına, zannına göre ona muamele edecektir.”

Demek ki bize düşen Allahu Teâlâ hazretlerini tanımaya çalışmak. “İyi kullara ne mükâfatlar veriyor? Neleri yaparsa mükâfatlandırıyor kulu? Neler yapılırsa onlara çok kızıyor ve onu cezalandırıyor?” onu iyi bileceğiz. Ondan sonra da rahmetine güvенеceğiz, lütfuna dayanacağız. İnşallah lütf u keremiy-

le bizlere dünyada çeşitli nimetler ihsan ettiği gibi âhirette de mahrum eylemez diye de temenni edeceğiz. Yolunda gideceğiz, ondan sonra temenni edeceğiz.

Diğer hadîs-i şerîf:

أَحْسِنُوا كَفْنَ مَوْتَاكُمْ، فَإِنَّهُمْ يَتَبَاهُونَ، وَيَتَزَاوَرُونَ
بِهَا فِي قُبُورِهِمْ

Ahsinû kefene mevtâküm fe-innehüm yetebâhevne ve yetezâverûne bihâ fî kubûrihim.

Bu hadîs-i şerîf ölüleri kefenlemek ile ilgili. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Ölülerinizin kefenlerini güzel yapın. Çünkü onlar bu kefenler ile övünürler ve bunlarla birbirlerini kabirlerde ziyaret ederler.”

Demek ki, “Nasıl olsa ölmüştür, mezarın altına gidecek, toprağın altında kalacak.” filan diye çirkin, kötü, kirlili paslı şeylerle kefenlenmeyecek. Temiz, pak yapılacaktır. Onun için bizde de elhamdülillah, bu hadîs-i şerîflere uygundur. Güzel, tertemiz, pak kumaşlarla [defnederler]. Bir izar, bir kamis, bir gömlek; böyle şeyler giyilerek kefeni güzel

yaparlar, elhamdülillah. En güzeli de beyaz renkte olması. Başka bir hadîs-i şerîfte o da tavsiye edilmiş. Kimisi de elhamdülillah hayatındayken hacca gidiyor, kefenini zemzem suyuyla yıkıyor; kendisini hazırlıyor, parasını ayırıyor. “Şununla benim hatmimi okursunuz. Şununla dinî [vazifeleri] yaptırırsınız. Şununla devrimi yaptırırsınız.” diye hazırlığını önceden yapıyor.

Diğer hadîs-i şerîfte yine aynı mevzuyla ilgili başka kelimeler var. Onların faydası vardır, okuyalım:

أَحْسِنُوا الْكَفْنَ، وَلَا تُؤْذُوا مَوْتَاكُمْ بِعَوِيلٍ، وَلَا
بِتَزْكِيَةٍ، وَلَا بِتَأْخِيرٍ وَصِيَّةٍ، وَلَا بِقَطِيعَةٍ؛ وَعَجَّلُوا
قَضَاءَ دَيْنِهِ، وَاعْدِلُوا عَنْ جِرَانِ السُّوءِ، وَإِذَا حَفَرْتُمْ
فَأَعْمِقُوا، وَأَوْسِعُوا

Ahsinü'l-kefene ve lâ tü'zû mevtâküm bi-avîlin ve lâ bi-tezkiyetin ve lâ bi-te'hîrin vasiyyetin ve lâ bi-katîatin ve accilû kadâe deynihî ve a'dilû an cîrâni's-sûi ve izâ hafer-tüm fe a'mikû ve evsi'û.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Peygamber Efendimiz vefat edenlerimize karşı vazifelerimizi burada birer birer bize belirtmiş;

Ahsinü'l-kefene. "Vefat eden kimsenizin kefenini temiz, pak, iyi, beyaz, güzel bir şekilde hazırlayın." *Ve lâ tü'zû mevtâküm bi-avîlin.* "Feryâd u figân ederek, bağırarak, çağırarak, yüksek sesle ağlayarak ölülerinizi ezalandırmayın."

Avîl, yüksek sesle bağırarak, ağlamak demek. Kimisi bunu bayağı bir makamla, rahatsız edecek derecede tutturuyor. Bu hadîs-i şerîfin şu cümlesinden anlaşıldığına göre yanında yüksek sesle ağlandığı zaman... "Ah! Sen ne iyiydin, ne güzeldin. Bizi bırakıp da nereye gidiyorsun. Bu felaket de mi bizim başımıza gelecekti. Biz sensiz ne yapacağız, kimsesiz kaldık, öldük, mahvolduk..." Böyle yüksek sesle hem söylerler hem ağlarlar.

Bu neymiş?

Ve lâ tü'zû mevtâküm bi-avîlin. "Yüksek sesle bağırarak ölülerinizi ezalandırmayın."

Bu, ölüye eza verirmiş. Onun için sessiz sedasız [olmalı]. Mahzun olmamak mümkün

değil tabii, insan sevdiği bir kimseden ayrılıyor. Ona dua etmek ve onun ezalanmaması için yüksek sesle bağıırıp çağırılmamak tarafını tercih etmeli. Ölüyü seviyorsak bağıırmamız lazım! Sessiz sedasız... Sonra ölüm de hak hayat da hak. Her gelen ölecek, bir çare yok. Ne yapalım, ölenle ölinmez. Onun Allah'ın bir hükmü olduğunu bilip de ölçülü bir şekilde [karşılamak] lazım.

“Ne yapalım Allah böyle takdir etmiş. Allah rahmet eylesin. Bize de sabır versin.”

Kimisi; “Efendim, başın sağolsun.” diyorlar. Bazı arkadaşlar dediler ki; “Başın sağolsun’un mânası ne? ‘Başın sağolsun’ diyecek yerde eskiler daha güzel sözler söylerlerdi. ‘Allah sana sabır versin. Sabrettiğin için büyük ecr-i cezîle nâil eylesin. Ona da rahmet eylesin.’ gibi dualar etmek daha güzel.”

Demek ki yanında ağlamayacağız, bir. Yüksek sesle bağıırmayacağız, iki.

Ve lâ bi-tezkiyetin. Bir de ölüünün tezkiyesi var.

“Nasıl bilirsiniz bu ölüyü?”

“Aman sorma!” filan gibi kötü bir şey söyleyip de tezkiyede de onu ezalandırmak lazım. Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde buyurmuş ki; “Ölülerinizi hayırla yâd edin.” Sana karşı ufak tefek kusurları olduysa, onu artık affediverir, saklayıverirsin.

“Nasıl bilirsin?”

“İyi biliriz.” dersin.

Tezkiyede kusurlardan birisi, kötülüğünü söylemek olur. Birisi de susmak suretiyle olur.

“Nasıl bilirsiniz ey cemaat bu ölüyü?”

Ses yok! Bu da eza verir. “İyi biliriz.” diye sesini çıkartacak. Susmak suretiyle veyahut gıybet suretiyle de olabilir.

“İyi bir adam derlerdi ama ben filanca zaman şu şeyini, bu şeyini gördüm.” filan... Bu da gıybeti oluyor. Ölünün de demek ki gıybeti oluyormuş. Tezkiyede, ölen bir kimsenin arkasından kötü şeyler söylememek, gıybet etmemek veyahut susmak suretiyle ona eza vermemek de tavsiye edilmiş.

Başka?

Ve lâ bi-te'hîrin vasiyyetin. “Vasiyetini yerine getirmekte gecikmek suretiyle de ezalandırmayın.” Vasiyetini geciktirmekle de ölü ezalanır. Bir an evvel vasiyet ettiği, tavsiye etmiş olduğu şeyleri mümkün olduğu ve şer-i şerîfin çizdiği hudutlar dairesinde yerine getirin.

Ve lâ bi-katîatin. “Alakayı keserek de onu üzmeyin.”

Alakayı kesmenin mânası nedir?

Bir, onun usûl ü fûrûu, çoluk çocuğu, ana babası, yakınlarıyla alakayı keserseniz o darılır.

“Benim hocam vardı. Ona gider gelirdim, elini öperdim, iyi kimseydi. Öldü.”

Ne olacak?

“Ne yapalım, ne olursa olsun. Hoca gitti, iş bitti.”

Olmaz! Onun çoluk çocuğu, yakınları, şunu bunu ile alakanın devam etmesi [lazım]! Alaka kesilirse ölü ezalanır mânasıdır, demişler.

Başka?

Ve lâ ziyareti kuburih. “Öldü nasıl olsa.” deyip alakayı kesmek bir de şu şekilde olur; kabrini ziyarete gitmezsin, o da onu üzer. Arada ziyaret etmek, ona dualar etmek suretiyle de onun gönlünü hoş etmek lazım!

Ve an muhabbetihî li-mevtihi. “Ölünceye kadar seviyor, öldükten sonra bıraktı.” Demek ki bu gibi şeylerle ölüyü üzmemek lazım!

Peygamber Efendimiz; “Ölüyü, ölünüzü tezkiyesini geciktirmekle, susmakla, vasiyetini tehir etmekle, onunla ilgiyi kesmekle, ağlamakla veyahut bu gibi şeyleri yapmakla ezalandırmayın.” diyor.

Sonra;

Ve accilû kadâe deynihî. “Borçlarını ödemekte de acele edin.”

“Bunda kimin alacağı vardı? Çıksın meydana, söylesin.” diye ölenin kimlere borcu varsa onları ödemekte acele etmek lazım! Çünkü ödenmeyince o mütezzî olur. Ölenin borcunu ödeyivermek lazım!

Peygamber Efendimiz de ne buyurdu bir hadîs-i şerîfinde; “Birisi ölür de borç bırakırsa

onu ödemek bana aittir.” Fiilen de kendisi yaptı. Hatta borcu olanların borcunu ödedi, cenaze namazını öyle kıldı.

Ve a'dilû an cîrâni's-sûi. Bu da önemli bir nokta! “Kötü komşulardan uzak edin.”

Ne demek kötü komşu?

Kabir komşusu! Çünkü kabirdeki kötü komşu da hayattaki kötü komşu gibi ezalandırılmış. Çünkü azap görecektir. Kabirde azap var ya, o azap görecektir, feryat figan ettikçe, bağırdıkça, çağırdıkça onun yanındaki salih kimseler onun o azabından rahatsız olurmuş. Onun için kötü kimsenin yanına gömmemek lazım. Salih kimselerin yanına gömmeye dikkat etmek lazım. Onu ayarlamak da ölüye karşı vazifelerin bir tanesi oluyor.

Son tavsiye;

Ve izâ hafertüm fe a'mikû. “Kabirini kazdığınız zaman derin yapın.” *Ve evsi'û.* “Geniş yapın.” Derin! Göğüs hizasına kadar, mümkünse derince kazılacak ve geniş yapılacaktır.

Ne yapalım ölüm denilen şey herkesin başına gelebilen bir şeydir; tatlı bir şey değil

ama başa gelir. Başa gelmeden önce de bu gibi şeylerin, vazifelerinin ne olduğunu bilmek ve bildirmek lazım geliyor. Sırası da gelmişken bunları Peygamber Efendimiz bize bu hadîs-i şerîfle bildirmiş oldu.

إِحْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجَتِكَ، أَوْ مَا مَلَكَتْ
يَمِينَكَ

İhfaz avreteke illâ min zevcetike ev mâ meleket yemînike.

Bu hadîs-i şerîf insanın avretini muhafaza etmesi, koruması ile ilgili. Peygamber Efendimiz diyor ki;

d. Peygamberimizin Kabir ve Defin Tavsiyeleri

İhfaz avreteke. “Avretini hıfz eyle, koru, sakla.” Şer’an örtünmesi gerekli yerlerini ört, sakla. *İllâ min zevcetike ev mâ meleket yemînike.* “Tabii evli olduysa hanımı ile veyahut hanımı mesabesinde, eskiden cariye meselesi vardı, onlar hariç kimseye...”

Allah kıyafeti insanın süsü yapmıştır. Zenciler gibi, yamyamlar gibi veyahut filanca insanlar gibi Müslümanlık böyle şeye müsaade

etmiyor. Şimdi Avrupalılarda da yamyamlardan beterler var. Çıplaklık kampları filan var. Hatta bizim memlekette heriflere arazi vermişler, onların kampları oluyormuş. Ege’de, Antalya’da veyahut bilmem nerede, kapalı yerleri... Oraya çıplak girmek şartmış. Karısı ile çocuğu ile... Şu dünyada delilikler çeşit çeşit. Karısı ile, çoluğu çocuğu ile; oraya elbise ile girmek yasakmış. Masal gibi gelecek size belki de, “Olmadı, yok.” filan dersiniz ama öyle şeyler varmış, dünyanın her yerinde olduğu gibi. Hatta bizim memlekette de yer kiralamışlar da bizim memlekette de bazı yerlerde oluyormuş böyle. Allah hıfzeylesin.

Müslümanlık her bakımdan asil ve temiz bir dindir. Biz örtünürüz, hayâ sahibi kimseleriz. Açılıp saçılmayız; hanımımız da, erkeğimiz de örtünür.

Mecbur olup da bir hamama gittiniz mi?

Hani insan seyahate gider, on gün evinden uzak kalır. Cuma günü Allah rızası için bir gusül abdesti alıp da camiye gitmek istemez mi? İster! O zaman bu gibi sebeplerden hamama gitmek gerekebiliyor. Cuma günü insan Allah’ın sevabını umarak, sevabı Allah’tan

bekleyerek, iman ederek bir gusül abdesti alsa on günlük günahı affoluyor.

Yarın cumadır, bu vazifeyi inşaallah unutmayın. On günlük günahın affı az bir şey değil. İnsan her cuma yıkanırsa demek ki günahlardan paklanıyor.

Bilmiyorum, hiç hamamlara gittiniz mi?

Kimisi dikkat ediyor kimisi etmiyor. Sana peştamal vermişler; güzelce sarın, örtün, edebinle yıkan. Kimisi dikkat ediyor, kimisi etmiyor. İşte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Açmayın, örtülü olacak her şey.”

“Efendim, ben erkeğim, ne olacak!”

Erkek de kadın da herkes. Hatta kitaplarda melekler mütezzî olur diye, “Yalnız yıkandığı zaman bile peştamal ile yıkanması uygun.” demiş. Bizim dinimiz o kadar güzel ve asil bir dindir.

Elhamdülillâhi alâ nîmeti'l-İslâm ve alâ tevfîki'l-îman ve alâ hidâyeti'r-Rahman. Çok şükür ki bizi müslüman yaratmış.

Yâ Rabbi! Sen bizi müslüman yarattığın gibi müslüman yaşat ve müslüman olarak da emanetimizi sana teslim etmeyi nasip eyle.

إِحْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَصْهَارِي. فَمَنْ حَفِظَنِي فِيهِمْ
حَفِظَهُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ لَمْ يَحْفَظْنِي
فِيهِمْ تَخَلَّى اللهُ مِنْهُ، وَمَنْ تَخَلَّى اللهُ مِنْهُ أَوْشَكَ أَنْ
يَأْخُذَهُ

İhfazûnî fî ashâbî ve ashârî fe-men hafizanî fîhim hafizahullâhu fi'd-dünyâ ve'l-âhireti ve men lem yahfaznî fîhim tehallallâhu minhu ve men tehallallâhu minhu evşeke en ye'huzehû.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Bu hadîs-i şerîf Peygamber Efendimiz'in bizden kendisi ile ilgili bir isteğini ifade ediyor. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz;

“Beni koruyun.” *İhfazûnî.* “Beni hıfz edin, bana riayet edin.”

Hangi konuda?

Fî ashâbî ve ashârî. “Ashabım ve akrabam konusunda.” *Ashar*, sıhirlere demek. Sıh-

riyet diyoruz ya; iki kimse arasında sıhriyet bağı vardır. Peygamber Efendimiz'in ashabı mâlum, sohbetinde bulunmuş olan kimseler.

Ashar kimler? Sıhirleri kimler?

Kayınpederleri gibi, Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ebû Bekir gibi karılarından olan yakınları, akrabaları gibi kimseler.

Diyor ki;

“Benim akrabalarım ve asharım hususunda dikkatli olun, bana onlar hususunda riayet edin.”

Ne demek?

“Onları dilinize dolayıp onların aleyhinde konuşmak suretiyle beni ezalandırmayın.”

O halde bize düşen nedir?

Peygamber Efendimiz'in ashabını dilimize dolamamak ve akrabaları hakkında, aleyhinde kötü sözler söylememektir. Öyle istiyor Peygamber Efendimiz. Onun için, “Efendim, filanca sahabe filanca ile kavga etmiş. O bu tarafa geçmiş, o bu tarafa geçmiş.” filan... Bize ait bir şey değil! Onlar o işleri kendi ka-

naatleri, içtihatları ile öyle yapmışlardır. Hesapları Allah'a ait, bize düşmez.

Resûlullah Efendimiz, "Benim hukukuma riayet edin, hatırımını kırmayın." diyor. O halde bize düşen ashaptan hiç kimsenin aleyhinde bulunmamak ve Peygamber Efendimiz'in akrabaları, yakınları aleyhinde söz söylememektir.

Fe-men hafizanî fîhim. "Kim onlar hususunda beni korur, benim hatırıma riayet eder, hatırımını kollar ve beni kırmazsa dünyada ve âhirette Allah onu hıfzeder veyahut hıfz etsin." Dua veyahut bir gerçeğin ifadesi; ihbarî veya inşâî bir cümle.

Ve men lem yahfaznî fîhim. "Onlar hususunda benim hatırıma kim riayet etmez de onların aleyhinde konuşur, onlara kötü muamele eder, isyan ederse..." O devirde tabii, şimdi geçmiş. Biz onlara artık yetişemedik, bize düşen sadece dilimizle onlara tecavüz etmemektir. O devirde onlara fiilen de eza ve cefa vermek bahis konusuydu. "Kim öyle yaparsa..." *Tehallallâhu minhu.* "Allahu Teâlâ hazretleri ondan uzaklaşır, beri olur, uzak olur." *Ve men tehallallâhu minhu evşeke en*

ye'huzehû. "Kimden de Allahu Teâlâ hazretleri uzaklaşırsa onun azaba yakalanması yakındır, onu azabı yakalayacak demektir."

Buradan çıkan ders şudur ki Peygamber Efendimiz'in ashâbına ve yakınlarına dil uzatmak yok. Dil uzatana Allahu Teâlâ hazretleri bir bela, bir ceza verir, başı derde girer. Allah'ın azabına uğrar.

Ashâbî ke'n-nucûmi. "Benim ashâbım yıldızlar gibidir, hangisine uysanız hidayet bulursunuz." dediği gibi biz hepsine *radiyallahu anh* deriz, hiçbirisini ayırmayız. Hepsi Allah'ın iyi kuludur, en büyük evliyâdan daha büyüktür diye düşünürüz.

Allahu Teâlâ hazretleri şefaathlerine nâil eylesin. Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine hüsnü temessük nasip eylesin. Rızasına uygun bir şekilde ömür geçirmek nasip eylesin. Cümlemizi Peygamber Efendimiz'in sevgili ümmeti eylesin. Âhirette cehennemden âzat eylesin, cehennemine sokmasın. Cennetine dâhil olan bahtiyarlardan eylesin. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in *livâü'l-hamd* sancağı altında salih kimselerle, din büyüklerimizle,

sâdâtımızla, meşâyihimizle beraber haşr u cem olmayı cümlemize nasip eylesin. O kevser şarabından kana kana nûş etmeyi cümlemize lütf u ihsan eylesin. Cennet içinde *Cemâl-i bâ-kemâl*'ini müşahede nimetine, *selâm* hitabına ve Kur'ân-ı Kerîm'i O'ndan dinlemeye cümlemizi nasip ve müyesser eylesin.

Fâtiha-i şerîfe meâl besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Rebîü'l-Evvel 1402 / 21.01.1982

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

